

Research Paper

Extramarital Affairs and the Contexts: A qualitative Study in Rasht

Mohammad Amin Kanani^{*1}, Mahboobeh Alijani²

¹ Associate Professor, Department of Social Sciences, University of Guilan, Rasht, Iran, kanani@guilan.ac.ir

² M. A. in Sociology, University of Guilan, Rasht, Iran, alijani.mahboobeh@gmail.com

10.22080/SSI.2022.22927.1960

Received:

September 25, 2021

Accepted:

January 17, 2022

Available online:

February 17, 2022

Keywords:

Affair, Extramarital,
Decline of Values, Risk

Abstract

Objectives: Social changes have shaped various processes in the relationship between couples and paved the way for the emergence and spread of different types of pre- and post-marital sex. But these relationships are manifested not in the air but on the ground and in certain contexts. The present article has been done with the aim of understanding and describing the contexts and backgrounds of the formation of extramarital relationships in the city of Rasht. **Methods:** The methodological approach of the present study was qualitative and in-depth interviews were conducted with 14 women and men involved in extramarital affairs to collect data. Finally, the data were analyzed using qualitative content analysis technique. **Findings:** The findings showed that extramarital affairs occur as an interaction between the individual and society in both individual and social contexts. Some social contexts are rooted in traditional values such as patriarchy and some are rooted in the decline of traditional values. Individual values, personality traits, and feelings of insecurity in relationships in the context of media intervention have led to the development of multiple emotional relationships and extramarital experiences. **Conclusion:** In such circumstances, environmental attractions and the decline of values on the one hand in combination with the new conceptualization of love on the other hand can explain and interpret the mechanism of extramarital relationships.

***Corresponding Author:** Mohammad Amin Kanani

Address: Associate Professor, Department of Social Sciences, University of Guilan, Rasht, Iran

Email: kanani@guilan.ac.ir

Extended abstract

Introduction:

Among the various factors that threaten marital relationships, extramarital affairs have been increasingly considered as a threat to the stability and continuity of marriage. The issue of extramarital affairs may act as a facilitator and reveal fundamental dissatisfaction in marriage, which may eventually lead to divorce. In Iranian society, there has been a growing concern regarding extramarital affairs since they are mostly associated with unsustainable relationships and high divorce rates. Having a physical or emotional relationship with someone other than your spouse may be a severe issue. The definition of extramarital relationship is complex, and no single set of criteria is universally agreed upon. Many behaviors might be considered unacceptable in the context of an intimate relationship, depending on cultural or social factors. The extramarital affair, which is an emotional, sexual, or romantic involvement that violates an existing relationship's commitment norms, can have damaging effects on both partners and their relationship. In the past, marriages were a form of contract between parents and relatives but today intimate relationship plays very significant role in the overall life style of any human being. This relationship includes feelings of love, romance, sexuality or sexual relationship, as well as emotional or personal support between the partners. However, the role of sexuality or sexual relationship is gradually increasing in intimacy. Nowadays people are involved with many kinds of premarital and extramarital relationships and they try to avoid the risk of reproduction. This tendency creates many problems in

different countries including the society of Iran. In this regard, the current article tries to explore the impact of transformed intimacy or intimate relationship on extramarital affairs.

Methods:

The present study, using a qualitative approach and the technique of content analysis, through in-depth and personal interviews in both real and virtual spaces, investigated and identified the processes of extramarital affair among men and women in the city of Rasht. In this study, 14 cases of in-depth personal interviews (6 women and 8 men) were performed.

Results:

The findings of the fourteen interviews with men and women have been classified under three general categories: individual contexts, traditional and modern social contexts. According to the findings, the paradox of individual values, personality traits and feelings of insecurity in relationships in the context of media intervention and intercultural communication with the negative perceptions of a group of couples has led to the development of multiple emotional relationships and extramarital experiences. Factors such as sexual dissatisfaction, interest in diversity and excitement, premarital sexual behavior, extramarital affairs as a problem solving tool, the patriarchal burden of marriage-related customs, as well as the insecure feelings can lead to extramarital affairs.

Conclusion:

The occurrence of extramarital affairs is not a one-dimensional phenomenon but the result of the interaction of several factors. Moreover, the interpersonal factors have a fundamental role. The extramarital affair is an emotional, sexual, or romantic involvement that violates the

commitment norms of the existing relationship. Considering these factors and providing the necessary training to couples in this field can play a decisive role in reducing the extramarital affairs. Based on the results, family factors directly affect the tendency to marital infidelity in relationships between couples. It is suggested that cultural affairs officials, as well as institutions and organizations related to family issues can prevent marital infidelity by educating and training professionals, couples, and families.

Funding: There is no funding support.

Authors' contribution: _

Conflict of interest: Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgment: The authors would like to acknowledge all participants in this study for their support and contribution.

روابط فرزندناشویی و بسترهای آن: مطالعه‌ای کیفی در شهر رشت

محمد امین کنعانی^{۱*}، محبوبه علیجانی^۲

^۱ دانشجویار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران، kanani@guilan.ac.ir

^۲ فارغ‌التحصیل کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران، alijani.mahboobeh@gmail.com

10.22080/SSI.2022.22927.1960

چکیده

اهداف: تغییرات اجتماعی فرایندهای گوناگونی را در روابط بین زوجین رقم زده و زمینه‌ساز ظهور و گسترش انواع مختلفی از روابط جنسی پیشا و پسا ازدواج شده‌اند. اما این روابط نه در هوا بلکه در زمین و بسترهای خاصی نمود می‌یابند. اهداف: مقاله حاضر با هدف درک و توصیف بسترها و زمینه‌های شکل‌گیری روابط فرزندناشویی در شهر رشت انجام‌شده است. روش مطالعه: رویکرد روش‌شناختی مطالعه حاضر از نوع کیفی بوده و برای جمع‌آوری داده‌ها با تعداد ۱۴ نفر از زنان و مردان درگیر در روابط فرزندناشویی مصاحبه عمیق به عمل آمد. در نهایت داده‌ها به کمک تکنیک تحلیل محتوای کیفی مورد تحلیل قرار گرفتند. یافته‌ها: یافته‌ها نشان دادند که روابط فرزندناشویی به عنوان امری تعاملی بین فرد و جامعه در دو بستر فردی و اجتماعی بروز می‌یابند. بسترهای اجتماعی برخی ریشه در ارزش‌های سنتی مانند پدرسالاری دارند و برخی در ریشه در افول ارزش‌های سنتی. ارزش‌های فردی، ویژگی‌های شخصیتی و احساس ناامنی در روابط در شرایط مداخله‌گری رسانه‌ای به گسترش روابط چندگانه عاطفی و تجربیات فرزندناشویی منجر شده است. نتیجه‌گیری: در چنین شرایطی جاذبه‌های محیطی و افول ارزش‌ها از یک‌سو در ترکیب با مفهوم‌سازی نو از عشق از سوی دیگر مکانیسم روابط فرزندناشویی را قابل تبیین و تفسیر می‌نماید.

تاریخ دریافت:

۳ مهر ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش:

۲۷ دی ۱۴۰۰

تاریخ انتشار:

۲۸ بهمن ۱۴۰۰

کلیدواژه‌ها:

رابطه، فرزندناشویی، افول ارزش‌ها، مضامیر

* نویسنده مسئول: محمد امین کنعانی

آدرس: دانشجویار گروه علوم اجتماعی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران ایمیل: kanani@guilan.ac.ir

۱ مقدمه

(استفانو^۵، ۲۰۰۸) از دیگر پیامدهای آن می‌توان به مسائلی نظیر ضرب و شتم و اقدام به خودکشی اشاره کرد. حتی در بسیاری از موارد شوهران، همسران خود را به دلیل وجود نفر سوم (معشوق) می‌کشند (باس و شاکلفورد^۳، ۱۹۹۷). همچنین، به نظر می‌رسد خیانت جنسی و طلاق به‌شدت باهم رابطه دارند؛ چنان‌که شماری از تحقیقات نشان داده‌اند افراد طلاق گرفته، اغلب خیانت را به‌عنوان دلیلی برای طلاق ذکر کرده‌اند (آلن و اتکینز^۴، ۲۰۱۲، هریس^۵، ۲۰۱۸، موهلاتلول، سیتھول و شیریندی^۶، ۲۰۱۸) در ایران نیز طبق نظر کارشناسان خانواده در اغلب موارد، زوجین بی‌وفایی همسر را به‌عنوان یکی از عوامل طلاق ذکر کرده‌اند (فتحي و همکاران، ۱۳۸۲؛ صادقی فسایی و همکاران، ۱۳۹۲؛ عزتی و کاکابریایی، ۱۳۹۵؛ حبیبی و حاجی حیدری، ۱۳۹۴؛ خجسته مهر و همکاران، ۱۳۹۳) آسیب شناسان معتقدند که در سال‌های اخیر روابط فرا زناشویی افزایش یافته است..

بی‌شک روند روبه‌رو به رشد روابط فرا زناشویی ارتباط وسیعی با تحولات اقتصادی - اجتماعی دهه‌های اخیر دارد. اگر تاکنون زنان ابژه‌های جنسی بوده و عمدتاً مردان پس از ازدواج به دنبال رابطه با زن دیگری بودند؛ افزایش میزان وقوع این پدیده در بین زنان نشانگر آن است که امروزه می‌توان از افزایش سوژگی زنان به‌جای ابژگی صرف در این نوع روابط نیز سخن سر داد. هرچند هنوز هم عنصر سنتی در استاندارد دوگانه اخلاقیات جنسی دیده می‌شود؛ لذا مسئله زوال پیوندهای (سنتی) زناشویی در جامعه معاصر هم بازتابی از تصادم سنت و جهانی‌شدن و هم عامل مهمی در جهانی‌شدن است؛ به‌گونه‌ای که جوامع را در جابه‌جایی بین دو وضعیت قرار می‌دهد (بک، ۱۹۹۲ و گیدنز، ۱۳۹۰: ۸۷). وضعیتی ناشناخته که درعین حال هم حظی از دنیای مدرن برده و هم پسماندی از سنت‌های گذشته

تقریباً تمامی نظریه‌پردازان و پژوهشگران خانواده بر اهمیت حیاتی سلامت آن به‌عنوان کوچک‌ترین ولی از بنیادی‌ترین پایه‌های جامعه تأکید داشته‌اند. یکی از عواملی که سلامت خانواده را با چالش مواجه می‌کند روابط فرازناشویی است. روابط فرازناشویی به هرگونه روابط جنسی یا عاطفی فراتر از چهارچوب روابط متعهدانه بین دو همسر اطلاق می‌شود و تأثیر شدیدی بر عملکرد و ثبات رابطه زناشویی دارد (دریگوتاس^۱ و همکاران، ۱۹۹۹). فهم رابطه فرا زناشویی در این دوره تاریخی جز با تأمل در تغییر مفهوم عشق، رابطه و صمیمیت امکان‌پذیر نیست. گیدنز (۱۴۰۰) از این تحول در رابطه نزدیک و تغییر شکل در عواطف و زندگی خصوصی افراد به‌عنوان رابطه ناب یاد می‌کند و آن را نوعی رابطه اجتماعی برابر می‌داند که برای نفس رابطه و به طرز آزادانه انتخاب شده است و مقید به هیچ‌گونه معیار و ضابطه‌ای خارج از خود مانند معیارهای خویشاوندی، وظیفه اجتماعی و تکالیف سنتی زن و شوهر نیست. در این روایات، سنت‌ها و پیوندها و اعتقادات سنتی به‌طور فزاینده‌ای دچار نقص و بی‌ربطی می‌شوند و به دنبال آن پتانسیل خیانت بالا می‌رود؛ (اجتهادی، ۱۳۹۵) و باعث می‌شوند ساختارهای اجتماعی شکل خود را از دست بدهند و اختلال وسیعی را در کانون خانواده به وجود آورند.

آنچه وضعیت را پیچیده‌تر می‌کند، احساس فرد نسبت به شخصی است که نیازهای عاطفی‌اش را برطرف می‌کند؛ یعنی ممکن است عاشق او شود و همین احساس عشق، رفتار و عکس‌العمل‌های او را از اختیارش خارج کند (فاطمی اصل و همکاران، ۱۳۹۸) طبق بررسی‌ها پس از افشای خیانت همسر، خانواده‌ها با مسائلی نظیر بحران زناشویی، تضعیف عملکردی در نقش‌های والدینی روبرو می‌شوند

⁵ Harris

⁶ Mohlatole, Sithole & Shirindi

¹ Drigotas

² Stefano

³ Buss & Shackelford

⁴ Allen & Atkins

است. در این خصوص پژوهش‌هایی در حوزه روان‌شناسی به ارائه مدل‌های درمانی برای کاهش عوارضی چون افسردگی و استرس پس از روابط فرا زناشویی پرداخته‌اند (صادقی و همکاران، ۱۳۹۱؛ کریمی و همکاران، ۱۳۹۱؛ اکبری و همکاران، ۱۳۹۱) و از جمله پیش‌بینی‌کننده‌های گرایش به روابط فرا زناشویی شامل: «عوامل شخصیتی»، «فردی» و «رضایت جنسی» فتحی و همکاران، (۱۳۹۲) و علی تبار و همکاران (۱۳۹۳)، (کرمی و زکی‌ای، ۱۳۹۳) ویژگی‌های روانی (حساسیت‌های میان فردی، افسردگی) شیردل (۱۳۸۵) و بواله‌ری و همکاران، (۱۳۸۷) شاه سیا و همکاران، (۱۳۸۸)، کرمی باغ‌تیغونی^۱ و همکاران (۲۰۱۴)، متغیرهای زمینه‌ای چون سن، تحصیلات (مومنی جاوید و شجاع کاظمی، ۱۳۹۰) و مدت ازدواج (ضیایی و همکاران، ۱۳۸۷)، کیفیت عشق (صمیمیت، شور و اشتیاق و تعهد و تصمیم) مدرسی و همکاران (۱۳۹۳)، استفاده از رسانه‌ها؛ امیری و همکاران (۱۳۹۰)، عجم (۱۳۹۳)، ایدر و مردانی، (۱۳۹۵) و عنوان شدند.

مرور اسناد پژوهشی خارجی گواه تحقیقات گسترده‌تری در این زمینه است و اغلب به نگرش افراد در مورد خیانت یا پیامدها و تعاریف آن پرداخته‌اند. در این زمینه اولین داده‌های مربوط به میزان شیوع روابط فرا زناشویی توسط آلفرد کینزی در سال ۱۹۴۸ منتشر شد. وی دریافت که از ۳۰۸۸ مرد و ۲۰۰۰ زن در آمریکا، به ترتیب ۵۰ و ۲۶ درصد درگیر چنین روابطی بوده‌اند (جنیفریو^۲، ۲۰۰۹). کیتسون^۳ و همکاران (۱۹۸۵) نیز با مرور ۹ مورد پژوهش در زمینه‌ی علل طلاق، دریافتند که ۸ مورد از آن‌ها مربوط به روابط فرازناشویی بوده‌اند. همچنین حدود یک‌سوم از مردان و یک‌چهارم از زنان احتمال دارد که حداقل یک‌بار در زندگی مشترک درگیر چنین روابطی گردند (مارک^۴ و همکاران، ۲۰۱۱). در سال ۱۹۹۲ مرکز پژوهش افکار عمومی ملی واقع

پدرسالاری بر آن اثر می‌گذارد (کنعانی و حمیدی فر، ۱۳۹۶) و عدم نهادینگی انتظارات و ادراکات نو در زمینه‌ی رابطه‌ی عاطفی و جنسی رضایت‌بخش می‌تواند منجر به پیامدهای منفی چون سرگشتگی افراد و سوق پیدا کردن آنان به ارتباطات خارج از ازدواج و جدایی شود.

در کشورهای مختلف، در خصوص علل و عوامل به وجود آورنده روابط فرا زناشویی تحقیقات مختلفی انجام شده است؛ اما این مدل‌ها برخاسته از بافت‌ها و فرهنگ‌های مختلف بوده و برای بررسی عوامل مؤثر بر روابط فرا زناشویی در جامعه ایرانی کفایت نمی‌کند. این در حالی است که به دلیل حساسیت زیاد و دسترسی نداشتن آسان به افرادی که مورد خیانت قرار گرفته‌اند و یا روابط فرا زناشویی داشته‌اند و نیز واکنش شدید جامعه و قوانین به عاملان این پدیده، پژوهش‌های انجام گرفته در این زمینه در کشور بسیار ناکافی به نظر می‌رسند.

لذا با توجه به ماهیت پیچیده‌ی روابط فرا زناشویی و کمبود مطالعات در این زمینه پژوهش حاضر درصدد است تا با رویکردی کیفی در شهر رشت بسترهای فردی و اجتماعی روابط فرا زناشویی را به عنوان مسئله‌ای اجتماعی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار دهد. بر این اساس پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش‌هاست: آیا گرایش به روابط فرا زناشویی در ابعاد ساختاری و بینشی بین زنان و مردان متفاوت است؟ نگرش‌ها و باورهای برقرارکنندگان روابط فرا زناشویی در مورد کنش خود چگونه است؟ و زمینه‌های اجتماعی و فردی از طریق کدام سازوکارها بر روی روابط فرا زناشویی نقش داشته‌اند؟

۲ پیشینه پژوهش

تحقیق در ابعاد مختلف روابط فرا زناشویی که در زمره‌ی تابوهای اجتماعی است همواره دشوار بوده و در این زمینه تحقیقات داخلی اندکی انجام شده

³ Kitson

⁴ Mark

¹ Karami Baghteyfouni

² Jeanfreau

۲۰۰۱، آلن و بوکام^{۱۶}، ۲۰۰۱؛ دراگمن^{۱۷}، ۲۰۰۸). همچنین خیانت جنسی و طلاق باهم رابطه قوی دارند و در تمام سنین از دلایل جدایی محسوب می‌گردد (شپارد^{۱۸} و همکاران، ۱۹۹۵؛ درایگوتس و همکاران، ۱۹۹۹؛ ویزمن^{۱۹} و همکاران، ۱۹۹۷؛ کاپلان و سادوک، ۱۳۸۹؛ آلن و آتکینز، ۲۰۱۲).

در جمع‌بندی می‌توان گفت که تحقیقات اندکی با رویکرد کیفی و جامعه‌شناختی در خصوص روابط فرا زناشویی در داخل کشور انجام شده است. در معدود مطالعات داخلی و از بعد جامعه‌شناسانه، روابط فرا زناشویی بدون در نظر گرفتن تفاوت‌های جنسیتی مورد بررسی قرار گرفتند. لذا ضروری می‌نماید که با دیدگاه چندبعدی در زمینه‌ی روابط فرا زناشویی زمینه‌ی شناخت بهتر و برنامه‌ریزی‌های موفق‌تر را برای حفظ نهاد خانواده و سلامت جامعه فراهم نمود.

۳ مبانی مفهومی

در مانیفست جهان‌وطنی **اولریش بک** (۱۹۹۲: ۱۷۸)، «تنوع، فردگرایی و شک‌گرایی» تقدیر انسان‌های عصر مدرن است که در آن عدم قطعیت خلاقانه ناشی از آزادی، جایگزین سلسله‌مراتب تفاوت می‌شود و از چالش‌های گوناگون ناشی از احساس ناامنی و آزادی مخاطره‌آمیز اجتناب‌ناپذیر می‌گردد. در این میان مقوله‌ی عشق، ازدواج و روابط زناشویی به‌طور فزاینده‌ای به‌صورت طرح‌های انفرادی درآمده (بک و بک گرنشایم^{۲۰}، ۲۰۰۲) و روز به روز در برابر پاسخگویی به ترجیحات فردی بیشتر رنگ می‌بازند

در دانشگاه شیکاگو مطالعه‌ای بر روی ۳۴۳۲ زن و مرد ۵۹ تا ۱۸ ساله در سطح ایالات‌متحده امریکا انجام داد. در این پژوهش از مردان و زنان سؤال شد که «آیا تا به حال با کسی غیر از همسر فعلی خود آمیزش جنسی داشته‌اید؟» نتایج نشان داد که حدود ۲۵ درصد از مردان و ۱۵ درصد از زنان متأهل حداقل یک مورد رابطه فرا زناشویی را در طول زندگی زناشویی تجربه نمودند (لومن^۱، ۱۹۹۴)؛ همچنین عوامل فردی چون میل به تنوع، لذت بردن از رابطه جنسی (کلین^۲، ۲۰۰۷)، (اسمیت^۳، ۲۰۰۴)، (لیو^۴، ۲۰۰۰؛ وایت و جوینر^۵، ۲۰۰۱؛ کمپل^۶، ۲۰۰۹)، تجربیات حاصل از دافعه‌ها و تنفر در ازدواج (ترز و جیسن^۷، ۲۰۰۰)، تجربه مجدد صمیمیت فردی، (گلسر و گلسر، ۱۳۹۱)، (آلن و آتکینز ۲۰۰۵) و (شای^۸، ۲۰۰۹)، جدایی عاطفی و عدم کنجکاو نسبت به مسائل فردی همسر (رابینستین و ایوانر^۹، ۱۹۹۹)، استفاده از رسانه‌ها (فینچام و می^{۱۰}، ۲۰۱۷)، ناکارآمدی جنسی و عدم توانایی در اظهار عشق جسمی و عاطفی (اسپیرینگ، ۱۳۸۰)، برانگیختن حس و نوع نگرش‌ها، اعتقادات و ارزش‌های افراد، (بان و باکر^{۱۱}، ۱۹۹۵)، آتکینز و همکاران (۲۰۰۵)، متغیر مذهب آماتو و سیلور^{۱۲} (۱۹۹۷)، تریز و جیسن (۲۰۰۰)، آتکینز و همکاران، (۲۰۰۱)، کلین (۲۰۰۷) و برند^{۱۳} و همکاران (۲۰۰۷)، نگرش‌های سهل‌انگارانه (به‌خصوص برای زنان)، (هنسن^{۱۴}، ۱۹۸۷؛ گلاس و رایت^{۱۵}، ۱۹۹۷)؛ زمینه برقراری روابط فرا زناشویی را فراهم می‌کنند.

برخی از جنبه‌های روابط فرا زناشویی انعکاسی از تفاوت‌های جنسی در نگرش به جنسیت هستند و مردان بیش از زنان درگیر روابط فرا زناشویی می‌شوند (تریس و گیسن، ۲۰۰۰؛ آتکینز و دیگران

¹¹ Buunk & Bakker

¹² Amato & Silver

¹³ Brand

¹⁴ Hansen

¹⁵ Glass & Wright

¹⁶ Allen & Baucom

¹⁷ Druckerman

¹⁸ Sheppard

¹⁹ Whisman

²⁰ Beck & Beck-Gernsheim

¹ Laumann

² Kleine

³ Smith

⁴ Liu

⁵ Waite & Joyner

⁶ Campbell

⁷ Treas & Giesen

⁸ Shaye

⁹ Rubinstein & Ivanir

¹⁰ Fincham & May

و تحصیلات آکادمیک دارد و ارتباط بیشتری با دنیای بیرونی خود برقرار کرده است (اکبری و همکاران، ۱۳۹۰)؛ اگر در گذشته زن در مقابل چندزنی آشکار یا پنهان مرد سکوت و تمکین می‌کرد، امروز دیگر این کار را نمی‌کند و حتی ممکن است حق متقابلی را برای خود بخواهد. همیشه گفته شده مردان تنوع‌طلب هستند و زنان هم این مسأله را پذیرفته‌اند، لذا همه‌ی گرایش‌های فرازنشویی متوجه سویی‌نرینه نبوده، هرچند که سخن از سویی‌مادینه‌ی آن به مراتب غیراخلاقی‌تر تلقی می‌شود.

تحلیل روابط زنشویی و عاشقانه در اندیشه‌ی گیدنز حول مفهوم مدرنیته شکل می‌گیرد. به اعتقاد او ما در دنیایی «لگام گسیخته زندگی می‌کنیم» که وجه مشخصه آن مخاطره‌ها و عدم قطعیت‌های نوین است (گیدنز، ۱۳۹۳: ۹۸۱). به اعتقاد گیدنز بر اثر توسعه‌ی نظام‌های انتزاعی اعتماد شخصی باید از طریق خودکاوی برقرار گردد؛ بنابر این کشف خود هر شخص تبدیل به طرحی می‌شود که ارتباط مستقیم با بازنندیشی دارد (همان ۱۴۶-۱۴۳). در این پیکربندی جدید اجتماعی، خانواده دیگر یک واحد اقتصادی نیست؛ بلکه مجموعه‌ای از پیوندهاست که بیشتر بر اساس روابط عاطفی شکل گرفته است. به باور وی در بیشتر فرهنگ‌های سنتی پدرسالار نگاه دوگانه‌ای به زن وجود داشت. بر اساس این نگاه، زنان به دو دسته پاک‌دامن و ناپاک تقسیم می‌شدند. «پاک‌دامنی» بر اساس خودداری زن از تسلیم شدن در برابر وسوسه‌های روابط جنسی تعریف می‌شد؛ اما مشارکت مردان در روابط جنسی چندگانه نه تنها مرسوم بود بلکه برای بقای باورهای پدرسالارانه نیز پدیده‌ای کاملاً طبیعی تلقی می‌شد (گیدنز، ۱۳۹۹: ۷) اما اکنون شکل‌های متنوع رفتار جنسی و تمایل جنسی با پذیرش رو به رشدی مواجه‌اند و زنان به واسطه تغییرات موقعیتی و نگرشی بیش از این با سلطه جنسی مردان همراهی نمی‌کنند و هر دو جنس با مفاهیم این پدیده روبرو

(بک^۱ و همکاران، ۱۹۹۲: ۹۷) و افراد به ابداع پیوندها و زندگی‌نامه‌های نوین و انتخابی دست می‌زنند. بک و بک گرنشایم (۱۹۹۵) پیچیدگی الگوهای مدرن عشق، صمیمیت و ازدواج را «آشوب بهنجار» نامیده‌اند که در آن افراد بیشتر به مضمون‌های معاصرتر یعنی رمانس و صمیمیت روی آورده‌اند (بک و بک گرنشایم، ۱۹۹۲؛ بک و همکاران: ۱۹۹۴)؛ مضامینی که هدف آن‌ها تنها زندگی کردن نیست، بلکه انواع مختلفی از روابط (برای نمونه روابط فرا زنشویی، پاره‌وقت و اشکال خانواده غیررسمی) را دربرمی‌گیرند. بدین ترتیب توانایی سوژه افزایش یافته و درباره‌ی جامعه و ارزش‌های آن چراهایی را مطرح می‌کند. معنای تحولات مذکور این است که ادراکات فرهنگی ما با پرسش «چگونه باید زندگی کرد؟» بیشتر هم‌سو می‌گردد. بدین لحاظ عشق و صمیمیت در نتیجه‌ی ساخت زدایی قسم‌هایی از دنیای عمومی و خصوصی، به صورت رویدادی پیشامدی و مفهومی تناقض‌آمیز درآمده‌اند. در نتیجه‌ی این دگرگونی‌ها می‌توان شاهد برجستگی روزافزون عشق در تبلیغات، پاس داشت عشق در فرهنگ عامه و برابر دانستن آن با شادی شخصی، ارتباط میان عشق و مصرف و ورود «خوش‌گذرانی» به تعریف ازدواج و زندگی مشترک بود (بک، ۱۹۹۲). چنین روابط عاشقانه‌ای در پرتو انتظارات صمیمیت رمانتیک دشوار است و در جوامعی چون ایران مانند شمشیری دو لبه عمل کرده است. از یک سو مراتب پدرشاهی گذشته را تغییر داده است؛ نظامی که در آن روابط متعدد با جنس مقابل برای یک مرد دارای خاصیت افزایش‌دهندگی عزت‌نفس یا ارزش فرد به‌عنوان یک همسر بالقوه است چرا که هماهنگ با استراتژی‌های جنسی مرد و منافع تکاملی و رضایت‌مندی وی است؛ اما تجربه زیسته زنان سنتی که تماماً ساحتی مفعول را تجربه می‌کردند، سرشار از رفتارهایی بوده که اجبارهای بیرونی عامل انجام شدنشان بوده‌اند؛ اما در برخورد امر سنتی با مدرن زن قدرت سوژگی پیدا کرده، هم‌پای مردان کار می‌کند

¹ Beck

چنین روابط عاشقانه‌ای در پرتو انتظاراتی صمیمیت رمانتیک دشوار است و در جوامعی چون ایران مانند شمشیری دو لبه عمل کرده است. از یک سو مراتب پدرشاهی گذشته را تغییر داده است؛ نظامی که در آن روابط متعدد با جنس مقابل برای یک مرد دارای خاصیت افزایش‌دهندگی عزت‌نفس یا ارزش فرد به عنوان یک همسر بالقوه است چرا که هماهنگ با استراتژی‌های جنسی مرد و منافع تکاملی و رضایت‌مندی وی است؛ اما تجربه زیسته زنان سنتی که تماماً ساحتی مفعول را تجربه می‌کردند، سرشار از رفتارهایی بوده که اجبارهای بیرونی عامل انجام شدنشان بوده‌اند؛ اما در برخورد امر سنتی با مدرن زن قدرت سوژگی پیدا کرده، هم‌پای مردان کار می‌کند و تحصیلات آکادمیک دارد و ارتباط بیشتری با دنیای بیرونی خود برقرار کرده است (اکبری و همکاران، ۱۳۹۰). بدین ترتیب تفسیر ازدواج و رابطه‌ی زناشویی مدرن به‌مثابه «دگرگونی صمیمیت» به‌عنوان یک مضمون غالب در دنیای معاصر در آمده است و ایده‌آل «رابطه‌ی ناب» ناشی از عشق را می‌توان پیامد تاریخی چند چیز دانست: ظهور گره پیچیده‌ی عشق رمانتیک، تلاش جنبش زنان برای دست‌یابی به رابطه‌ی دموکراتیک در ازدواج، نقد معیارهای دوگانه‌ی سنتی ازدواج و تأکید بر صمیمیت. هرچند این مشخصه‌ها ارزش‌های مهمی در ازدواج و روابط زناشویی هستند، اما افزایش آنها بار عاطفی سنگینی بر دوش زوج‌های متأهل می‌گذارد و پارادوکس ماجرا آنجاست که هنجارهای یکرنگی، اعتماد و رضایت عاطفی به شیوع ناشادی و گسترش روابط فرازناشویی در زندگی مشترک و پیامدهای آن منجر شده‌اند.

۴ روش

رویکرد روش‌شناسی این پژوهش بنا بر ماهیت پیچیده و تابو بودن روابط فرا زناشویی در کشور، کیفی است. برای جمع‌آوری داده‌ها از تکنیک «مصاحبه‌های عمقی همراه با مصاحبه‌های شخصی» (ارل بی بی ۱۳۹۰: ۶۸۶) در دو فضای واقعی و مجازی استفاده شد. مدل نمونه‌گیری، «نمونه‌های

شده‌اند. گیدنز (۱۳۹۹) در کتاب تغییر شکل صمیمیت تحولات روابط صمیمانه را به مثابه تحول از آرمان‌های «عشق رمانتیک» به «عشق رفاقتی» یا «ناب» توصیف می‌کند. از خصلت‌های تعیین‌کننده رابطه ناب این است که اگر ارزش‌ها، علایق و هویت طرفین با هم اختلاف داشته باشد، این رابطه دلایل خود را از دست می‌دهد و منحل می‌شود. گیدنز برای درک این تحولات به مسئله «دموکراسی عاطفی» توجه می‌کند. به اعتقاد وی دموکراتیک‌سازی حوزه‌ی خصوصی حالت و کیفیت ضمنی تمامی بخش‌هایی از زندگی شخصی است که تحت مقوله‌ی رابطه‌ی ناب قرار می‌گیرند. در دموکراسی عواطف، مردان و زنان به صورت برابر مشارکت می‌کنند و تا جایی پیش می‌رود که روابط و مناسبات بر پایه‌ی احترام متقابل، ارتباط، مدارا و اعتماد بنا شود (گیدنز؛ ۱۳۹۲: ۹۸۳) و تداوم این رابطه تنها منوط به نحوه برخورد و رفتار طرفین و رضایت ایشان است.

مسئله‌ی روابط و پیوندهای انسانی در فضای مدرنیته‌ی سیال از جمله دغدغه‌های باومن نیز است. از منظر وی عدم قطعیت، سیال بودن و مصرفی‌شدن به‌شدت این روابط را تحت تأثیر قرار داده است (باومن، ۱۳۸۴: ۱۰). باومن در کتاب عشق سیال در پی توضیح ناپایداری پیوندهای انسانی و احساس ناامنی حاصل از این ناپایداری‌هاست. او معتقد است روابط به سمتی می‌روند که تعهد به‌ویژه تعهد بلندمدت، نوعی دام است و هرگونه رابطه‌ای که ما برای مدتی آن‌را ادامه می‌دهیم باید بسیار سست باشد و به‌سادگی با تغییر شرایط قابل فسخ باشند. لذا مشخصه‌ی تعیین‌کننده‌ی روابط مدرن «رهایی از تعهد» است (همان، ۳۲). باومن استدلال می‌کند که پیوندها متناسب با موقعیت زندگی سیال مدرنی هستند که در آن امید و انتظار وجود دارد که احتمالات عاشقانه با سرعتی هر چه بیشتر در عبور و مرور باشند و با وعده رضایت‌بخش‌تر، یکدیگر را از صحنه بیرون کنند. این گشودگی در معنای عشق حالتی آمیخته از دو مؤلفه‌ی جدایی‌ناپذیر ترس و شادی را دارد.

شیوه تحلیل داده‌ها مبتنی بر «تخصیص استقرایی طبقات تحلیل» (همان، ۶۴) بوده است. در این روش همه داده‌ها برای تحلیل در نظر گرفته نمی‌شوند، بلکه فقط آن بخش‌هایی که مربوط به سؤالات خاص پژوهش هستند در نظر گرفته می‌شوند و هدف این است که به طبقه‌های خلاصه شده مستقیماً دست یابیم، طبقه‌هایی که از خود داده‌ها به دست می‌آیند نه از ملاحظات نظری. علاوه بر این معیارها، مواد مورد بررسی مورد توجه قرار گرفته و مقولات، مرحله به مرحله و به طور آزمایشی استخراج شدند در این حلقه بازگشتی، مقولات بارها و بارها اصلاح و از تعداد آنها کاسته شدند تا تنها مقولات اصلی بمانند و بتوان پایایی آنها را بررسی کرد.

تشکیل استقرایی طبقه فرایندی مرکزی در رویکرد داده‌بنیاد است (استراوس، ۱۹۸۷؛ استراوس و کوربین، ۱۹۹۰ به نقل از مایرینگ، ۲۰۰۴)، به همین دلیل در این تحقیق از روش سه مرحله‌ای کدگذاری باز، محوری و گزینشی استفاده شد. مرحله اول با تجزیه سطر به سطر و حتی کلمه به کلمه آغاز شد. در مرحله دوم مقوله‌های اصلی استخراج و مهم‌ترین ایده‌ها تنظیم شدند و در مرحله سوم به تجزیه و تحلیل و یکپارچه‌سازی تمام مقوله‌ها پرداخته شد.

۵ یافته‌ها:

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی: تعداد ۱۴ نفر (۸ مرد و ۶ زن) با میانگین سنی ۳۵/۳۳ سال در این پژوهش شرکت داشتند. وضعیت تحصیلی افراد بین فوق‌دیپلم تا فوق‌لیسانس بوده و ازلحاظ وضعیت اشتغال نیز خانه‌دار و شاغل بوده‌اند.

در دسترس» بوده و بنا بر حساسیت‌های اجتماعی و خصوصی بودن موضوع این پژوهش با ۱۴ نفر از افراد درگیر در رابطه فرازناشویی به انجام رسیده است. ملاک‌های تعیین نمونه‌ها شامل: ۱- حداقل یک سال از طول عمر ازدواج‌شان گذشته باشد و ۲- زن یا مرد روابط فرا زناشویی را تجربه کرده باشند. در این تحقیق به منظور جلب اطمینان و اعتماد، مشاوره‌های لازم انجام و پس از اعلام رضایت مصاحبه آغاز گردید. مکان مصاحبه عمدتاً در اختیار مصاحبه‌شونده گذاشته شد تا هرجایی را که مناسب‌تر می‌داند، برگزیند. مدت‌زمان مصاحبه هم به انتخاب و صلاحدید مصاحبه‌شونده اختصاص یافت تا مصاحبه با حداقل فشار بیرونی پیش رود و به‌طور میانگین هر مصاحبه بین ۴۵ تا ۶۰ دقیقه طول کشید.

بدین منظور در ابتدا سؤالات پژوهشی به طور مشخص بیان شدند و سپس مسئله پژوهش به نظریه پیوند زده شد. بنا به درخواست مصاحبه‌شوندگان و جهت رعایت اخلاق در تحقیق از ضبط صدا و یا فیلم‌برداری خودداری شد و از اظهارات مصاحبه‌شوندگان یادداشت‌برداری به عمل آمد. پس از اتمام کار متن مصاحبه‌ها مکتوب شده و در اختیار مصاحبه‌شوندگان قرار داده شد تا نسبت به صحت و سقم مطالب داوری کنند.

برای تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده تکنیک تحلیل محتوای کیفی، بر اساس مدلی که مایرینگ، (۲۰۰۴) پیشنهاد کرده بود، به کار گرفته شد. مایرینگ (۲۰۰۴) معتقد است که مزیت خاص روش‌های تحلیل محتوا در مقایسه با سایر روش‌ها این واقعیت است که در چارچوب رویکرد کیفی بسط جنبه‌های تفسیر مقولات، امکان پاسخ به پرسش‌های مورد نظر وجود دارد؛ به نحوی که این پرسش‌ها در چارچوب موارد مورد بررسی، فرمول‌بندی و پاسخ داده می‌شوند.

جدول ۱ مشخصات دموگرافیک مصاحبه‌شوندگان

ردیف	نام	سن	شغل	تحصیلات
۱	علی	۳۵	کارمند	کاردانی
۲	جواد	۳۶	صنعت‌کار	فوق‌دیپلم
۳	امیر	۳۴	کارمند	کارشناسی
۴	سعید	۴۰	تولیدکننده مواد بهداشتی	کارشناسی ارشد
۵	فرهاد	۳۷	مغازه‌دار	دیپلم
۶	نیلوفر	۳۳	خیاط	کارشناسی
۷	نرگس	۳۹	کارمند	کارشناسی
۸	ستاره	۲۹	خانه‌دار	کارشناسی ارشد
۹	نیکی	۳۵	مربی نقاشی	دانشجو
۱۰	امید	۴۱	تولیدی مبلی	فوق‌دیپلم
۱۱	رضا	۳۸	مغازه‌دار	کارشناسی
۱۲	سامان	۳۹	آشپز	دیپلم
۱۳	الهام	۲۸	خانه‌دار	لیسانس
۱۴	سمیرا	۳۲	مربی ورزش	کارشناسی ارشد

۵/۱ بستر و زمینه فردی:

منظور از شرایط و بسترهای فردی، مجموعه ویژگی‌ها و رفتارها و نگرش‌های فرد مصاحبه‌شونده است که زمینه‌ساز و تقویت‌کننده شکل‌گیری و برقراری رابطه فرازناشویی بوده و سبب شدند تا رابطه فرازناشویی به بخش جدایی‌ناپذیری از زیست‌جهان مشارکت‌کنندگان میدان مطالعه تبدیل شوند.

-عدم رضایت‌مندی جنسی: در این رابطه رضایت‌مندی جنسی شامل عمل و کنش جسمانی و عاطفی ذکر شده است و عدم خشنودی و تفاهم جنسی در این رابطه نقش تسهیل‌گری برای اقدام به روابط فرا زناشویی دارد؛ اما نکته قابل توجه آن است که هرچند مردان و زنان هر دو درگیر در روابط فرازناشویی می‌شوند، با این حال یک سری تفاوت‌های جنسیتی در بین آنها به تصویب رسیده است. برای مثال مردان مصاحبه‌شونده بیشتر

دوست داشتند که در این گونه روابط درگیر شوند. عشق‌بازی‌های مردان از سوی خودشان اصولاً به نیاز به تحریکات جنسی منتسب شده است و این امر محتمل است که روابط چندگانه آنان اغلب زمانی تحریک شده است که نیازهای احساسی آنها توسط دیگری به جای نیازهای جنسی‌شان مورد توجه قرار گیرد. به طوری که مردان عمدتاً این رابطه را جدای از همه مسائل و مشکلات زندگی می‌بینند، اما عشق‌بازی‌های زنان به گونه‌ی فزاینده‌ای به وسیله نابرابری‌هایی در ازدواج گرایش دارد. زنان با تمام مسائل و مشکلات زندگی وارد رابطه جنسی می‌شوند و در مقایسه با زنان، مردان درگیر در روابط فرازناشویی بیش از زنان از روابط جنسی خود راضی نبوده و از طرف دیگر تأکید کمتری بر دل‌بستگی به روابط جنسی داشته و علاقه زیادی به تجربه‌های جنسی بی‌نام‌ونشان^۱ و داشتن شریکان جنسی دارند؛ اما در مقابل، زنان بر دل‌بستگی ارزش

¹ Anonymous

«در جستجوی لذت بودن و آرامش داشتن اهمیت داشت. لذت و آرامش هم که تنها قرار نیست به همسر متکی باشیم. یک زوج در موارد خاصی قرار است تنها از همدیگر لذت و آرامش دریافت کنند.» (مرد)

«همیشه فکر می‌کردم شوهرمو دوست دارم. ولی اشتباه می‌کردم. هیچوقت حاضر نبودم خودمو براش فدا کنم چون اون بهم سرمایه عاطفی نمی‌داد؛ اما وقتی رابطه جدیدم با فرد دیگه شروع شد آرام آرام دیدم چقدر برام احترام قایله چقدر می‌تونم ارتباط صمیمی و گرم داشته باشم.» (زن)

بدین لحاظ گرایش تنوع‌طلبی که معمولاً در زندگی و پس از گذشت مدتی از آغاز روابط زناشویی افزایش پیدا می‌کند، تنها به نیازهای جنسی یا ارتباط خوب عاطفی بستگی ندارد؛ چراکه تغییر ذائقه جنسی و تجربه طیف وسیعی از سلائق متنوع، باعث می‌شود که فرد نتواند همه این موارد را از یک نفر (همسر) دریافت کند و برای رفع آن نیازها، روابط دیگر را همزمان با رابطه زناشویی خویش شروع می‌کند؛ بنابراین اقدام زن و مرد به روابط فرا زناشویی و عطش آنان برای دوست‌داشته شدن و مورد توجه بودن، همیشه نتیجه‌ی ناتوانی همسر در ابراز محبت عاطفی و جنسی نیست. این مسئله گاهی از عطش سیراب نشدن زن و یا مرد رابطه به توجه و عشق نیز سرچشمه می‌گیرد. عطشی که در حقیقت از فقدان امنیت عاطفی و بی‌بهره ماندن از تجربیاتی که احساس واقعی دوست‌داشته شدن و مورد توجه بودن را برای همیشه در او تثبیت کند، وی را به جستجوی بی‌پایان برای یافتن منابع عشق و توجه وامی‌دارد.

معاشرت عاطفی و جنسی پیش از ازدواج: در توضیح این یافته می‌توان گفت که رفتار جنسی پیش از ازدواج با ارزش‌های جنسی فرد در ارتباط بوده و فردی که دارای ارزش‌های جنسی سهل‌گیرانه پیش از ازدواج است، پس از ازدواج نیز به دنبال

بیشتری قائل‌اند و روابط جنسی آنان بدون استثنا^۱ است.

«برای من رابطه جنسی از اهمیت بالایی برخورداره و هم اینکه کیفیت رابطه برام خیلی مهمه. ولی همسر منمیتونه این نیاز منو برآورده کنه و هر روز به این خواسته جواب مثبت بده... ایشون کلا آدم سردی هست مثلاً از نظر ایشون رابطه جنسی ماهی یکبار کافیه.» (مرد)

«همسر دیدگاه محدودی نسبت به مسائل عاطفی داره؛ مثلاً اگه یه مشکلی یا دلخوری‌ای از جایی داشته باشه درکش از نیاز من قطع میشه. نیاز دارم کسی باشه تو زندگیم که منو در هر حالی درک کنه چون به هر حال هر کس به دنبال فردی در سطح فکر و ایده‌آل خودش که خواسته‌ها و نیازهای عاشقانه و روحی و جسمی همدیگر رو درک کنند.» (زن)

تنوع طلبی و هیجان‌خواهی: در طول تاریخ «پولیگام»^۲ بودن مرد (تعدد خواهی) و «مونوگام»^۳ بودن زن (انحصار خواهی و یکه‌شناسی) اموری بدیهی قلمداد می‌گشتند و بر این اساس انتظار بر آن بوده که مردان تنوع‌طلب و در پی آن خیانت‌کار و زنان دنباله‌رو خیانت باشند؛ اما امروزه گرایش‌های تنوع‌طلبانه در هر دو جنس مشاهده می‌شوند؛ هر چند که مصاحبه‌ها حکایت از وجود تفاوت‌های جنسی در این گرایش دارند. بدین توضیح که مرد تنوع‌جویی را نوعی ماجراجویی تلقی می‌کند و به نظر او آنچه مهم‌تر است لذت جسمی است تا لذت عاطفی و روحی.

«من دنبال رابطه‌ی احساسی هستم که رابطه جنسی تو مرکزش باشه. کلاً از اینکه زندگیم مثل مشق شب باشه و تکراری باشه بدم میاد... دوست دارم از طرفم همش چیزای جدید حرفای جدید دریافت کنم که از عهده همسر بر نمی‌آد.» (مرد)

³ Monogamy

¹ No exception

² Polygamy

۵٫۲ بستر اجتماعی سنتی:

- بار پدرسالارانه رسوم مرتبط با ازدواج: این گونه به نظر می‌رسد که روابط فرازناشویی در بستر سنتی شکل می‌گیرد. در دنیای سنت، این مفهوم به ضرر زنان و امتیازی برای مردان به شمار می‌رود. در بستر سنت زن به مثابه مفعول تمایلی به جدایی و طلاق ندارد. آنچه که موجب دوام اینگونه ازدواج‌ها می‌شود، دنباله‌روی انتظارات جامعه سنتی است. بر طبق آداب و رسوم سنتی نادیده گرفتن تمایلات زنانه نوعی ارزش محسوب می‌شود، آن طور که فرد خیانت دیده با تمام مشکلات مالی، احساسی و امنیتی همچنان با همسرش ادامه می‌دهد.

«نمی‌تونستم به خانوادم از رفتارهای نامعقول شوهرم بگم، از خیانتش، از شکنجه روحی و روانی. اونا همیشه میگفتن دختر با لباس سفید میره خونه بخت و با کفن بیرون میاد.» (زن)

اما از نمودهای دیگر سنت و تاثیر شگرفش ازدواج اجباری دختران و ورود آنها به روابط فرازناشویی در سالهای پس از ازدواج است. ازدواج‌های تنظیم شده که اختیارات فرد را نادیده می‌گیرد و رابطه زناشویی به دلیل عدم مطابقت با معیارهای فرد، با کوچکترین بهانه از هم می‌پاشد.

«من همسرم دوست نداشتم و بنا به اصرار خانوادم باهاش ازدواج کردم. اول از همه من یه نفر دیگه رو دوس داشتم ولی خانواده مخالف بودن و نظر ما مهم نبود.» (زن)

حتی در مواردی ورود به روابط فرازناشویی نوعی اعتراض و پشت کردن به خانواده و سنتها نیز می‌باشد. فرد با درگیری در این روابط درصد اثبات فردیت خود است. این افراد پرچم عشق را در دست می‌گیرند و امیدهایشان را در عشق جستجو می‌کنند. در این میان راهکار فرد گسستن و طلاق نیست، بلکه آزمون راههایی است که او را به عشق می‌رساند. روابط فرازناشویی همین راهکار است؛ و با عشق و علاقه ازدواج کردن دیگر به معنای تشکیل خانواده نیست بلکه به معنای کشف حقیقت خود

سازگار کردن نگرش‌ها با رفتارهای خود برمی‌آیند. در این رابطه حتی افرادی که سابقه ارتباط عاطفی و جنسی قبل از ازدواج را با همسرشان داشته‌اند، نیز به دلیل گذشت زمان و عدم ارضای نیازهای جنسی و زناشویی اقدام به برقراری روابط فرا زناشویی می‌کنند.

«من قبل از ازدواج هم تجربه داشتم. ولی بعد از ازدواج در شرایطی بودم که دوبار با یک نفر اتفاق افتاد.» (مرد).

- روابط فرازناشویی، ابزار حل مسئله! یافته‌ها

حاکمی از آن است که روابط فرا زناشویی نزد افراد به نوعی ابزار حل مسئله تلقی می‌گردد. افراد از طریق این نوع روابط به دنبال راهی برای یافتن عشق و حل مسائل عاطفی و جنسی هستند و در مواردی در پی تداوم زندگی مشترکشان به چنین روابطی روی می‌آورند. بدین صورت که فرد خود را در برابر بی‌شمار انتظارات عاطفی و جنسی می‌یابد؛ انتظاراتی که برخلاف نگاه سنتی عنصر «فایده‌گرایانه» را در این مدل عشق قرار می‌دهد و می‌توان گفت که فردیت عاشق در این گونه از عشق از بین نمی‌رود؛ بلکه افراد به دنبال تجلی فردیتشان در روابط خانوادگی نیاز دارند تا به خودخواهانه‌ترین و یا به عبارتی فردگرایانه‌ترین امیال پاسخ دهند.

«ارتباط فرازناشویی برای استحکام روابط خانوادگی من مفید بود. به من کمک کرد آرومتر بشم و تنش‌های زندگی کمتر بشن. حتی وقت بیشتری رو با خانوادم باشم.» (مرد).

«وقتی وارد رابطه با مردی دیگر شدم از نظر روحی بسیار به من کمک کرد و بسیاری خلاهای عاطفی رو که همسرم قادر به پر کردنش نیست رفع کرد. من حتی از قیاس همسرم با کسی که دوستش داشتم درد می‌کشیدم.» (زن)

واکنش به این وضعیت، با توجه به منابع و فرصت ها، در مرحله اول از طریق تصعید نیاز عاطفی-جنسی به نیاز جنسی محض و سپس به نوعی انطباق با شرایط اقدام می‌کنند. در این شرایط تحصیل، کار و خانه داری موضوعاتی هستند که همسران بر سر آن ها اختلاف نظر شدید دارند. زمانی این عوامل منجر به اختلاف و کشمکش می شود که مردان تصمیم‌گیری و اعمال قدرت را حق مسلم خویش می‌پندارند، اما این انتظارات با مقاومت از سوی زنان مواجه می شود.

«همسر من با کار کردن بیرون از خانه‌ی من مخالف هست. این رفتارش واقعا آزاردهندست و منو ناراحت کرده و ازش سرد شدم. دلش میخواد زن فقط بشوره و بسابه و مطیع باشه. حتی این موضوع تو رابطه جنسیمونم اثر گذاشته بود. ولی من به عنوان یک زن از همسر من حس احترام واقعی رو نگرفتم.» (زن)

- **سهل برای مردان و ممتنع برای زنان:** به سبب وجود کلیشه‌ای که معتقد است عمل جنسی برای مردان درگیری عاطفی کمتری دارد تا برای زنان، خیانت مردانه غالباً طبیعی یا غیرمهم تلقی شده اما خیانت زنانه غیرطبیعی یا بسیار مهم تلقی می‌شود.

«فکر می‌کنم ارتباط جنسی زن در رابطه فراهمسری آسیب‌های شدید و جبران ناپذیری به خانواده می‌زنه. در ضمن هیچ وقت به یک مرد القابی چون بدکاره نمی‌دن! به علاوه کلی از مردها زن دوم سوم می‌گیرن اما بنیان خانواده از هم نمی‌پاشه؛ اما این در مورد زنها اصلا صدق نمی‌کنه...» (مرد).

حتی مردی که دارای روابط فرازنشویی است، عفت و پاکدامنی را برای همسرش می‌خواهد تا جایی‌که اگر به وفاداری همسرش شک کند به راهی به جز خشونت و جدایی نمی‌اندیشد.

است، مکتب رفیعی که مزین به تمام تجهیزات مدرن شده است.

روابط فرازنشویی و نقش‌های جنسیتی: با توجه به سبقه مردسالارانه در جامعه شاهد نگرش‌های متفاوت زن و مرد به رابطه جنسیتی هستیم. بدین لحاظ که مردان هرچند با زبان تساوی حقوق را تأیید می‌کنند، اما در روابط جنسیتی روزمره ناخودآگاه قدرتمندانه رفتار می‌کنند و این رفتار هر چند برای مردان واضح نیست و ارتباطی با روابط جنسی ندارد؛ اما برای زنان که رابطه جنسی برای آنها حاصل روابط جنسیتی است، این رفتار مردان بسیار پر معنا جلوه می‌کند؛ اما پس از گسترش ارزش‌های مدرن و ورود زنان به محیط کاری، شاهد در هم شکستن نظام جنسیتی بوده‌ایم. بدین لحاظ تضاد نگرش نسبت به نقش‌های جنسیتی از دیگر عوامل تأثیرگذار در عهدشکنی زنان و مردان محسوب می‌گردد که عموماً توسط اکثر شرکت‌کنندگان در پژوهش ذکر شده است.

«همسر من شاغله و تحصیلات دانشگاهی داره. همسر من علیرغم میل باطنی من سر کار رفت و بیشتر وقتش رو پشت سیستم نشسته و مشغول مطالعه است و به من و امور خانه رسیدگی نمی‌کنه. گاهی حس می‌کنم حرمت منو نگه نمی‌داره. منم نسبت بهش بی تفاوت شدم و حالا به کسی احتیاج دارم که بیشتر درکم کنه و به نیازهام پاسخ بده.» (مرد)

از سوی دیگر اگر مرد آن‌چنان در بند کلیشه‌های جنسیتی گرفتار باشد که نتواند نیازهای عاطفی و روانی همسرش را برآورده سازد، بخش مهمی از نیازهای زن بی‌پاسخ می‌ماند و تعلق و دلبستگی او به زندگی زنانشویی‌اش رنگ می‌بازد. در حقیقت نظام مردسالاری با خلق آن دسته از کلیشه‌های جنسیتی که مردان را از بیان عواطف و احساساتشان باز می‌دارد و ابراز احساس را به عنوان امری زنانه تقبیح می‌کند، در وقوع خیانت زنانشویی نیز موثر است. بدین ترتیب عدم ارضای زنان از احساس نابرابری جنسی حاصل روابط جنسیتی و جنسی روزمره و نیز انتظارات فزاینده زنان است. زنان در

«اگر همسرم خیانت کنه واکنش من ... فقط جدایی»
(مرد)

۵٫۳ بستر اجتماعی مدرن:

امکانات تکنولوژیکی (فیلم‌های پورن و شبکه‌های اجتماعی): یکی از مهمترین علل افزایش این نوع روابط افزایش تماشای فیلم‌های پورن که محرک تنوع‌طلبی و ماجراجویی فرد است و همچنین وابستگی افراد به فضاهای مجازی و بخصوص استفاده از نرم افزارهای ارتباطی است که امکان گفت‌وگوهای مجازی را با غریبه‌ها افزایش داده‌اند. چرا که هرچه فاصله از مرجع بیشتر باشد، جسارت برای حریم شکنی در روابط بیشتر است؛ و به زعم گیدنز (۲۰۱۳)، به نقل از حدیدی (۱۳۹۸) هر کسی تلاش می‌کند آزادانه یک مسیر که با عقاید و سلاقی و سایر اخلاقیاتش نزدیک است را از این کانال‌های اطلاعاتی انتخاب کند و آن را در زندگی خود به عنوان سبک زندگی و خیانت زناشویی پیاده سازد. بر اساس همین اصل، چت کردن با غریبه‌ها در فضای مجازی، فرد را ناگهان وارد رابطه‌ای نزدیک با جنس مخالف می‌کند. او در ابتدا باور دارد که مسأله جدی نیست اما پس از مدتی به این نوع گفت‌وگوها عادت می‌کند و وارد ارتباطی می‌شود که در چارچوب اصول نمی‌گنجد. پیشرفت این ارتباط در فضای مجازی اشتیاق به دیدار را در دنیای واقعی هم زیاد می‌کند و باب خیانت نیز به این ترتیب باز می‌شود.

«به سایت‌های پورن سر می‌زنم. در سایت‌های پورن دیگر حضور «دیگری» اهمیت نداره. من فقط در جستجوی لذت و آرامش داشتن هستم و فیلم پورن رو هم از سر کنجکاوی می‌بینم» (مرد)

«تو اینترنت با یه پسر غیر ایرانی شروع کردم چت کردن. اولش، هم من هم اون فقط برای تقویت زبانمون بود ولی کم کم به هم وابسته شدیم.» (زن)

خیانت درمانی با رابطه موازی: گاه زنان خیانت دیده برای جبران و انتقام شکست عاطفی در برابر همسر اقدام به برقراری رابطه‌های موازی شده و آن را ابزاری برای انتقام می‌پندارند. حتی در مواردی یکی

از طرفین که تن به ادامه زندگی می‌دهد و همسرش را می‌بخشد، نمی‌تواند چنین مشکلی را در ذهن خود حل کند و برخلاف عقیده و خواست درونی اش، دست به عملکردی نسبتاً مشابه می‌زند تا به فرد مقابل آسیب بزند.

«بعضی اوقات فکر میکنم برای خیانت همسر جدا شدن کافی نیست! این چه کاریه! خوب با رابطه‌ی موازی مسایل را میشه حل کرد!» (زن)

«یه روز متوجه شدم که شوهرم با کسی که باهاش تو ارتباط هستش می‌ره و روی تختی که با هم می‌خوابیدیم و حرفای عاشقونه داشتیم رابطه برقرار می‌کنه. من از تشنج رفتم یوگا و هزار تا کوفت و زهرمار دیگه تا بتونه آروم شم. ولی نشدم. من خیانت کردم و حتی خواستم که شوهرم هم یه طوری متوجه بشه. زجر و درد خیانت رو چطوری می‌تونستم بهش بفهمونم؟» (زن)

-احساس نا امنی: احساس نا امنی، سرخوردگی و حذف ارزش‌های شخصی از آثار مشترک روابط خیانت‌آمیز زنان و مردان است که ثمره‌اش حسادت یا حساسیت‌های به اصطلاح عاشقانه از احساس نا امنی در رابطه است. در این رابطه زنان به سبب ویژگی‌های فردی، نوع جامعه‌پذیری و در مواردی به دلیل کمبود در زمینه‌های درون‌خانوادگی، بیش از مردان با احساس نا امنی مواجه هستند؛ به همین خاطر با کوچک‌ترین محرکی که امنیت‌شان را دچار تزلزل کند، احساس خطر می‌کنند. این موضوع تا به آنجا می‌تواند پیش رود که به ایجاد ارتباطات شکننده فرازناشویی زنان ختم شود.

«از زمانی که متوجه خیانت همسرم شدم با خود میگفتم، اگر همسرم رهايم ميکرد، ديگر چيزي از من باقي نمي‌ماند. من دائم به اين فکر مي‌کردم که آیا او مرا دوست دارد؟ آیا ممکن است شخص دیگری به او نزدیک شود؟ آیا من به اندازه کافی برای او مطلوب هستم؟ من به شدت احساس نا امنی میکردم.» (زن).

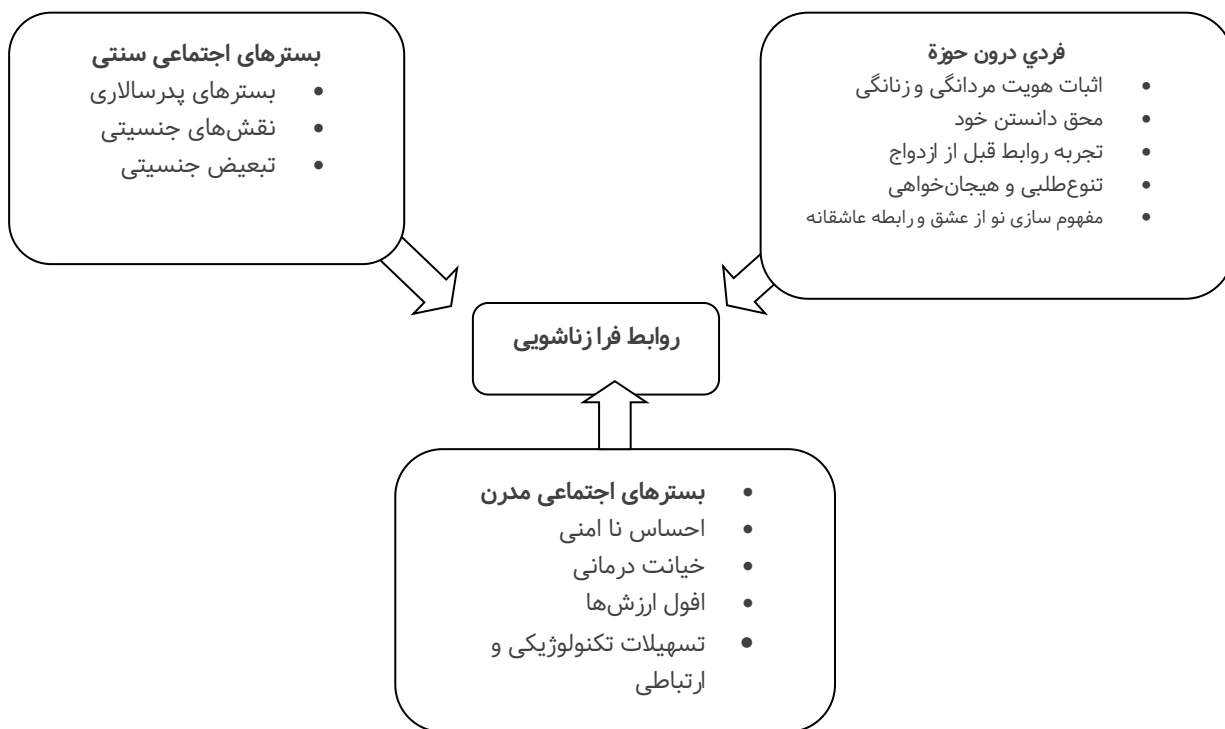
-افول ارزش‌ها: مخاطره‌ها و عدم قطعیت‌های نوین و تردید در برخی ارزش‌های اساسی زندگی از

احتمال است؛ احتمالی که در نتیجه مسأله ناپایداری، روابط عاشقانه زناشویی را در نسبت با شکل نسبتاً مستحکم پیشین آن قرار می‌دهد و فرد تصمیم می‌گیرد تا ارزش های فردی خود را بر اساس تجربیاتش شکل دهد. در این شرایط هرچه ارزشهای فردی بیشتر حاکم شوند، تعهد فرد کمتر می‌شود و به دنبال آن احتمال برقراری روابط فرا زناشویی بالا می‌رود؛ به دنبال این کاهش تعهد هنجارها، ارزشها، سنتها و باورها اثر کنترل کنندگی خود را از دست می‌دهند و زمینه برای فرد فراهم می‌شود تا به سراغ رفتارهای جدید و تجربیات جدید برود، تجربیاتی که هیچ تعهدی در پس خود ندارد. در چنین شرایطی جاذبه های محیطی (کیفیت جایگزین) از سویی و عدم ارضاء نیاز در روابط بین زوجین با وجود زمینه اجتماعی فراهم شده جهت تجربه کردن های عاری از تعهد از سوی دیگر، مکانیسم بروز روابط فرازناشویی را قابل تبیین و تفسیر می‌نماید.

منظر افرادی که دچار کشمکشهای روابط فرازناشویی هستند؛ گویای همان ویژگی‌هایی است که جامعه‌شناسان مدرنیته متاخر از آن یاد می‌کنند. واقعیت آن است که در پی روابط فرازناشویی، دیگر امکان تحلیل و درک فرصت‌ها، تهدیدها و دوگانگی‌های احساسی زندگی زناشویی با تکیه بر ارزش‌ها و برداشت‌های از پیش موجود درباره‌ی عشق و زندگی تضعیف شده و در نتیجه بی‌اعتمادی و رواج نگرش‌های منفی و ناپایدار بر افرادی که درگیر چنین روابطی هستند غلبه می‌یابد.

«الان خیلی از مفاهیم برام از بین رفته... خلایق از نبود ارزشهایی که زمانی ارزش بود. دیگر نمی‌دانم دوست داشتن، اعتماد کردن و... دقیقاً چی هست. به گمانم باید انتظارمان را از ازدواج معقول کنیم و اسطوره‌زدایی کنیم از عشق و این شراکت» (زن).

بنابراین می‌توان عنوان نمود که روابط فرازناشویی از یک جریان مقدرشده تبعیت نمی‌کند، بلکه پذیرای

نمودار ۱ مدل پارادایمی زمینه‌های روابط فرا زناشویی

۶ بحث و نتیجه‌گیری

گفت و گو از «بی وفایی و پیمان شکنی» در زندگی زناشویی به عنوان یکی از مسائل آسیب‌زا در ساختار و ثبات خانواده به شمار می‌رود. براین اساس و با توجه به عوارض سوء روابط فرازناشویی که با ناپایداری در روابط و نرخ بالای طلاق همراه است، پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و تکنیک تحلیل محتوا، به بررسی دلایل برقراری روابط فرازناشویی در شهر رشت پرداخته است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که دیدگاه‌های افراد درگیر در روابط فرازناشویی تحت تاثیر دو دسته از زمینه‌های کلی فرهنگی- اجتماعی و درونی و فردی بوده و بخش مربوط به زمینه‌های فرهنگی- اجتماعی قابل تقسیم به دو بخش سنتی و مدرن بوده است.

علت نخست و عمده گرایش به روابط فرازناشویی، تغییر در معنای عشق برمی‌گردد که تحت تاثیر شرایط بیرونی دنیای زناشویی و در واقع نظم موجود دنیای پرمخاطره مدرن در گرایش به روابط فرازناشویی قرار دارد؛ سازوکارهایی که بستر بازاندیشی را به زعم‌گیدنز (۱۹۹۹) در مفهوم عشق فراهم ساخته و افراد را به سوی عشق رمانتیک فرا می‌خواند؛ عشقی که عمدتاً در فضای کنش‌های اجتماعی و مبادله‌ای منفعت‌طلبانه جریان دارد. در واقع نیاز به تجربه عشق، قواعد ساختاری پیرامون خانواده و تعهد زناشویی را اجباری یا اختیاری و مشروط می‌سازد و در نهایت با عنایت به گسترش نگرش‌های نوگرایانه جنسی و عاطفی، تعهد زناشویی به امری متکثر و سیال پدیدار می‌گردد (بک، ۲۰۰۲). طبق یافته‌ها، اگر در گذشته روابط فرازناشویی زنان متصور نبود اما امروزه در روند و مبادله عشق، خودفرمانی شخصیتی و اجتماعی زنان شکل می‌گیرد از این رو تحقق عشق رمانتیک در جامعه به میزان بهره‌مندی زنان از حق انتخاب وابسته است.

طبق یافته‌های پژوهش، نگرش افراد درگیر در روابط فرازناشویی تحت تاثیر بازاندیشی و تغییر تابوهایی زبانی و نیز رفتاری به تدریج از واژه‌هایی مانند روابط

جنسی و عاطفی نامشروع، دوستی اجتماعی، ارتباط عاطفی بدون سکس، عدم تمرکز همه نیازهای زناشویی بر همسر حساسیت‌زدایی می‌کنند. طبق نتایج، احتمالاً زنان و مردانی که گرایش به رابطه نامشروع دارند، از روابط جنسی با همسرشان رضایت ندارند که خود به نظر یا به دلیل اختلالات جنسی زوجین یا به دلیل عدم آگاهی ایجاد شده است و همسو با نتایج رایبستون و ایوانر (۱۹۹۹)، بهروزیان و حسن‌وند (۱۳۹۵)، روابط فرازناشویی، به‌عنوان یک عامل تسهیل‌کننده برای بروز نارضایتی‌های بنیادی در ازدواج بوده و دارای پیامدهای عاطفی شدید برای فردی که خیانت کرده، همسرش، رابطه زناشویی، خانواده بلافصل و خانواده دور فرد به بار می‌آورد. بررسی روابط جنسی زوجین ناراضی از دریچه فهم زنان و مردان گویای شکل‌گیری ارزش‌ها و انتظارات از رابطه جنسی بین آنهاست. در واقع امروزه که کیفیت زندگی زناشویی تحت‌تأثیر کیفیت رابطه جنسی قرار گرفته است، با پدیده‌ی سکسوالیزه شدن رابطه زناشویی روبرو هستیم. رابطه جنسی ایده‌آل معنایی ارزشمند یافته است و افراد آن را به عنوان هدف زندگی تعریف کرده و برای رسیدن به آن تلاش می‌کنند. لذا زن و شوهر در صورت عدم دستیابی به این هدف، احساس شکست کرده و احتمال آنکه به روابط فرازناشویی کشیده شوند بالا می‌رود.

تفاوت‌های نگرشی در این زمینه نشان می‌دهند عمده نارضایتی‌ها از سوی مردان متوجه مسایل جنسی و از سوی زنان متوجه مسایل عاطفی در رابطه جنسی بوده است و نارضایتی جنسی مقوله اصلی و محوری مردان در گرایش به روابط فرازناشویی است. در این ارتباط با در نظر داشتن نظریه‌ی ریش بک می‌توان گفت که تاثیر مدرنیته و جریان سرمایه داری، زوجین انتظار دریافت لذت جنسی و نه فقط خدمات جنسی را دارند، اما در حقیقت ماهیت این ارضا در زنان عمدتاً عاطفی و در مردان جنسی است. حال گرچه اغلب زنان مورد مطالعه در مقایسه با مردان، نارضایتی عاطفی زناشویی را به عنوان انگیزه

در زندگی واقعی خود به رؤیاهایش دست نمی‌یابد، به استفاده از ابزارهای رسانه‌ای مستهجن می‌پردازد و هیجان کاذبی را تجربه می‌کند (جعفر زاده فدکی و امامی، ۱۳۹۴: ۲۴۱). در این حالت نوعی تقسیم‌نقش ویرانگر در زندگی زناشویی ایجاد می‌شود: یک نفر به‌عنوان «سرگرمی عشقی و تنوع» و درعین‌حال فرد دیگر نقش «متعهد و مسئول» را بازی می‌کند. این تقسیم‌نقش برای زوجین، یک رابطه عاشقانه و درعین‌حال مضحک را به وجود می‌آورد که درنهایت به ناپایداری این رابطه منجر می‌شود. این بازی ادامه می‌یابد تا جایی که یکی ناتوان شود و از تعهد و مسئولیت در قبال این ارتباط خسته شود. این زوجها معمولاً طی روندی به «تمایز» از هم می‌رسند. همچنین می‌توان از مواردی چون طردشدگی اجتماعی، از دست دادن منزلت اجتماعی و انتقام‌جویی از همسر عهدشکن با برقراری روابط موازی اشاره کرد که با یافته‌های (کاوه، ۱۳۸۳) و (شیردل، ۱۳۸۵) همسو است.

اما به‌طورکلی خیانت‌ها هستند تا بمانند و از بین نمی‌روند؛ وضعیت دشوار گیرکردن بین عشق و تمایل، پاسخ بسیار ساده‌ای از سفید و سیاه، بد و خوب و قربانی و مجرم را ارائه نمی‌دهد. همچنان که بک (۱۹۹۹) نیز معتقد است انسان امروزی طالب آن است که وارد رابطه‌ای شود که از آن لذت ببرد و در زمان بروز مخاطرات و تهدیدات، آن را ترک کند؛ در این جاست که تعهد سختگیرانه و ضرورت پایدار در عشق رمانتیک به زیر سوال می‌رود. در چنین وضعیتی که افراد در معرض تشنگی آرا و ناامنی قرار می‌گیرند؛ نمی‌دانند چه چیز خوب و موجه است، حتی برای خودشان و از سوی دیگر گفتگوی اجتماعی درباره چند و چون این تغییر اجتناب‌ناپذیر است؛ هر چند که گفت‌وگو از «روابط فرازناشویی»، گفت‌وگویی سهل و ممتنع است. آسان است، زیرا مشاهدات و پیش‌داوری‌ها در این مورد فراوانند؛ اما هرگونه گفت‌وگویی از خیانت (جنسی) به دلیل ماهیت انسانی آن امری بسیار پیچیده است که ساعت‌ها مطالعه و تحقیق را می‌طلبد و وقتی

اصلی بی‌وفایی خود بیان نمودند؛ اما تفکیک رضایت جنسی و عاطفی از هم دشوار است؛ زیرا رضایت عاطفی و جنسی در اغلب مواقع، توأمان زمینه‌ساز تداوم پیوند زناشویی هستند (فتحی و همکاران، ۱۳۹۲: ۵۱).

از سوی دیگر روابط فرازناشویی چیزی نیست که در خلأ انجام شود بلکه طبق یافته‌های پژوهش، رسانه‌ها (ماهواره و شبکه‌های اجتماعی) با عرضه‌ی کدهایی از زندگی متفاوت در قوت بخشیدن به ارزش‌های مدرنی چون آزادی‌های نامحدود و کامیابی به هر قیمتی مؤثر هستند که باعث تغییر ارزش‌ها و گاه ایجاد تضاد ارزشی در بین زوجین می‌شود و احتمال نابهنجاری‌های مختلفی نظیر روابط فرا زناشویی را افزایش می‌دهند (رضایی و کلانتری، ۱۳۹۰)، (ایدر و همکاران، ۱۳۹۵). طبق نتایج، افزایش کنش‌های متقابل الکترونیکی ارزش‌ها و نگرش‌های سنتی را بین دو جنس تغییر داده و برخی از محصولات رسانه‌ای (ماهواره و اینترنت) با بهنجارسازی روابط آزاد بین مرد و زن و بی‌تفاوتی نسبت به تعهدات خانواده به طرح مسائل قبح‌شکنانه و ترویج روابط آزاد جنسی می‌پردازند که سبب شکل‌گیری خوانشی فعالانه در قضاوت و نگرش‌های افراد نسبت به روابط فرا زناشویی می‌گردد؛ اما جدای از پذیرش رابطه یک‌سویه میان محتوای رسانه‌ها و ذهنیت مخاطبان باید گفت که این عامل در خلق عریان‌سازی دنیایی کمک می‌کند که در آن خواسته‌های بسیاری چون احساس باشکوه، بی‌نظیر، احساس خوشی، منشأ امید و فاصله‌گیری از زندگی سراسر ایمن ارضاء می‌شوند؛ در نتیجه فضای مجازی به‌عنوان نوعی تمرین دیالوگ، ارتباطات خارج از ازدواج را تسهیل می‌کنند و لو اینکه ایجادکننده و عامل اصلی روابط فرازناشویی نباشند.

همچنین تنوع طلبی و ماجراجویی می‌تواند به روابط فرا زناشویی ختم شوند. تنوع‌طلبی جنسی به‌عنوان پدیده‌ای عمل می‌کند که هرگاه عشق در روابط زناشویی کمرنگ شود، ارضا ناقص جنسی و عاطفی متولد می‌شود. طبق نتایج در این زمان که مرد یا زن

سهم نویسندگان:-

تعارض منافع

نویسندگان مقاله فاقد تعارض منافع هستند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان مایلند از همه شرکت کنندگان در این مطالعه برای حمایت و مشارکتشان قدردانی کنند.

مباحثی همچون ریشه‌یابی؛ درمان و پیشگیری آن مطرح شود، خود سرفصل‌های جدیدی را برای مطالعه طلب می‌کند؛ بنابراین نه این نوشتار و نه مقالاتی از این دست، هیچ‌گاه نمی‌توانند به‌تنهایی تصویری جامع از این پدیده ارائه دهند. لذا در این خصوص لازم است تا بی‌پرده و شفاف پژوهش و گفتگوی اجتماعی انجام شود و به شکل بین‌رشته‌ای و توسط عرصه‌های مختلف علوم انسانی به بحث نهاده شود.

منابع مالی

این مقاله حمایت مالی نداشته است.

منابع:

- اجتهادی، مصطفی و واحدی، گلناز (۱۳۹۵). بررسی جامعه‌شناختی پتانسیل خیانت در روابط زناشویی و عوامل مؤثر بر آن در بین کارمندان ادارات دولتی و خصوصی، *مجله جامعه‌شناسی ایران*، ۱۷ (۴)، ۱۰۵-۱۳۸.
- اکبری، زهرا، شفیق‌آبادی، عبدالله و هنر پروران، نازنین (۱۳۹۰). مقایسه سبک‌های دل‌بستگی در مردان متأهل با روابط فرا زناشویی و فاقد روابط فرا زناشویی، *مجله اندیشه رفتار*، ۵ (۲)، ۳۰-۲۵.
- امیری، عبدالرضا، نوری، مرادآبادی، یونس و بساطیان، سید محمد (۱۳۹۰). بررسی رابطه استفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای و گرایش بهره‌برداران به آسیب‌های اجتماعی در بین جوانان شهر کرج، *فصلنامه نظم و امنیت اجتماعی*، ۴ (۴)، ۱۴۲-۱۱۷.
- ایدر، نبی‌الله و مردانی، مرضیه (۱۳۹۵). بررسی عوامل مرتبط با گرایش مردان متأهل به روابط خارج از چهارچوب زناشویی: نمونه موردی مردان متأهل شهر شیراز، *فصلنامه علمی پژوهشی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر*، ۱۰ (۴)، ۱۷۲-۱۴۵.
- آبراهامز، اسپرینگ (۱۳۸۰). پیوند زخم‌خورده. ترجمه مرجان فرجی، تهران: انتشارات فردوسی.
- باومن، زیگمونت (۱۳۸۴). *عشق سیال: در باب ناپایداری پیوندهای انسانی*. ترجمه عرفان ثابتی، تهران: ققنوس.
- بی، ارل (۱۳۹۰). *روشهای تحقیق در علوم اجتماعی*، ترجمه رضا فاضل، تهران، سمت.
- بشر پور، سجاد (۱۳۹۱). اثربخشی درمان پردازش شناختی بر بهبود علائم پس آسیبی، کیفیت زندگی، عزت‌نفس و رضایت زناشویی زنان مواجه شده با خیانت زناشویی. *فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده*، ۲ (۲)، ۲۰۸-۱۹۳.
- بهروزیان، بهروز و حسونند، احسان (۱۳۹۵). بازسازی معنایی روابط جنسی پیش از ازدواج: ارائه یک نظریه‌ی زمینه‌ای. *مجله علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد*، ۲۸، ۲۱۲-۱۸۷.

سهرابی، فرامرز و رسولی، فاطمه (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین سبک دل‌بستگی و روابط جنسی فرا زناشویی در بین زنان بازداشت‌شده در مرکز مبارزه با مفساد اجتماعی شهر تهران. *فصلنامه خانواده‌پژوهی*، ۴ (۱۴)، ۱۴۳-۱۳۳.

شاه سیاه، مرضیه، بهرامی، فاطمه و محبی، سیامک (۱۳۸۸). تأثیر آموزش جنسی بر بهبود رضایت زناشویی زوجین شهرستان شهرضا، *مجله علمی پژوهشی اصول بهداشت روانی*، ۱۱ (۳)، ۲۳۸-۲۳۳.

شیردل، ملیحه (۱۳۸۵). عوامل گرایش زنان و مردان متأهل به رابطه نامشروع جنسی. *فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی*، ۶ (۲۲)، ۱۴۸-۱۳۳.

صادقی فسایی، سهیلا و عرفان منش، ایمان (۱۳۹۲). تحلیل جامعه‌شناختی تأثیرات مدرن شدن بر خانواده ایرانی و ضرورت تدوین الگوی ایرانی اسلامی، *زن در فرهنگ و هنر*، ۲۷، ۱۳۸-۱۱۷.

ضیایی و دیگران (۱۳۸۷). *بررسی ویژگی‌های فردی و اجتماعی متاهلان دارای روابط خارج از ازدواج در شهر تهران و شیراز در سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۶*، (دسترسی در تاریخ ۱۵ آذر ۱۳۹۰)

www.riwl.org/farsi/fapaper/mother.html

عجم، علی‌اکبر (۱۳۹۳). تأثیر آموزش‌های مستقیم و غیرمستقیم ماهواره‌ای بر تعارض زناشویی و نگرش به خیانت زناشویی، *فصلنامه مطالعات اسلام و روان‌شناسی*، ۱۰ (۱۸)، ۱۴۶-۱۲۵.

عزتی، نسیم و کاکابرایی، کیوان (۱۳۹۵). پیش‌بینی خیانت زناشویی براساس کیفیت زندگی زناشویی و پنج عامل بزرگ شخصیتی، *ماهنامه پژوهش ملی*، ۹، ۸۲-۷۵.

جعفرزاده فدکی، سید مرتضی و امامی، پریسا (۱۳۹۴). بررسی رابطه‌ی عشق و رضایت زناشویی با هرزه‌نگاری جنسی در دانشجویان متأهل شهرستان بیرجند، *مجله اصول بهداشت روانی*، ۱۷ (۵)، ۲۴-۶.

حبیبی عسگرآباد، مجتبی و حاجی حیدری، زهرا (۱۳۹۴). علل خیانت زناشویی از دیدگاه زوجین مراجعه‌کننده به دادگاه خانواده، یک مطالعه کیفی، *فصلنامه خانواده‌پژوهی*، ۴۲، ۱۸۶-۱۶۵.

حدیدي، معصومه و حیددی، زهرا (۱۳۹۸). رابطه بین میزان استفاده از شبکه‌های مجازی با خیانت زناشویی، در بین مراجعه‌کنندگان به بخش مشاوره کلانتری شهرستان تنکابن، *فصلنامه دانش انتظامی مازندران*، ۱۰ (۲)، ۱۶۷-۲۰۲.

خجسته مهر، رضا و عباس پور، ذبیح‌الله (۱۳۹۳). *شناسایی دلایل طلاق زنان در گروه‌های قومی شهرستان اهواز، اولین کنگره ملی روانشناسی خانواده گامی در ترسیم الگوی مطلوب خانواده*.

بوالهري، جعفر، خدمتگزار، حسین و کرملو، سمیرا (۱۳۸۷). *بیوفایی همسران: روش‌های پیشگیری و رویایی با بیوفایی*. تهران: قطره

رحیمی، اکرم (۱۳۹۲). *بررسی آسیب‌شناسی تعاملی رابطه زوجین قبل و بعد از عهدشکنی شوهران در بین زنان آسیب‌دیده شهر اصفهان* (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه آزاد اسلامی. واحد علوم و تحقیقات اصفهان.

رضایی، محمد و کلانتری، مونا (۱۳۹۰). خوانش مخاطبان سریال‌های شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی‌وان: مورد تماشای ویکتوریا. *زن در فرهنگ و هنر*، ۳ (۲)، ۲۴-۵.

کنعانی، محمد امین و حمیدی‌فر، مهدی (۱۳۹۶). گذار جمعیتی و مسئله طلاق: بررسی علل و عوامل ساختاری و فردی طلاق در استان گیلان، تحلیل مسائل و آسیبهای اجتماعی کشور. نشر پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات. چاپ اول. صص (۹۲-۳۴).

کاوه، سعید (۱۳۸۳). *روانشناسی بی‌وفایی و خیانت*. تهران، انتشارات هنر سرای اندیشه.

گلسر، ویلیام و گلسر، کارلین (۱۳۹۱). *ازدواج بدون شکست (حل معمای ازدواج با تئوری انتخاب)*. ترجمه علی صاحبی، نشر سایه سخن، چاپ دهم

گیدنز، آنتونی (۱۴۰۰). *دگرگونی عشق و صمیمیت: جنسینگی، عشق و شهوت در جوامع مدرن*. ترجمه حسن چاوشیان، چاپ اول بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه

گیدنز، آنتونی (۱۳۹۲)، *پیامدهای مدرنیته*، ترجمه محسن ثلاثی، چاپ هفتم، تهران: نشر مرکز.

گیدنز، آنتونی (۱۳۹۳). *تجدد و تشخیص: جامعه و هویت شخصی در عصر جدید*. ترجمه ناصر موفقیان، چاپ نهم، تهران: نشر نی.

گیدنز، آنتونی (۱۳۹۹). *پیامدهای مدرنیته*. ترجمه محسن ثلاثی، چاپ دهم، تهران: نشر مرکز

مدرسی، فریبا، زاهدیان، سید حسین و هاشمی محمدآباد، سید نذیر (۱۳۹۳). میزان سازگاری زناشویی و کیفیت عشق در متقاضیان طلاق دارای سابقه خیانت زناشویی و فاقد سابقه خیانت زناشویی. *مجله ارمغان دانش*، ۱۹ (۱)، ۷۸-۸۸.

مؤمنی جاوید، مهرآور و شجاع کاظمی، مهرانگیز (۱۳۹۰). تأثیر روان‌درمانی زوجینی بر کیفیت زندگی زوجین آسیب‌دیده از خیانت‌های زناشویی در تهران. *مجله تخصصی پژوهش و سلامت مرکز تحقیقات*

علی تبار، سید هادی، قنبر، ی سعید، زاده محمدی، علی. حبیبی، مجتبی (۱۳۹۳). *بررسی رابطه بین روابط جنسی پیش از ازدواج با نگرش به روابط فرا زناشویی*. *فصلنامه خانواده‌پژوهی*، ۱۰ (۳۸)، ۲۶۷-۲۵۵.

فاطمی اصل، شهریار؛ گودرزی، محمود؛ کریمی ثانی، پرویز و بوستانی پور، علیرضا (۱۳۹۸). اثربخشی زوج درمانی هیجان مدار بر احساس تنهایی زنان آسیب دیده از روابط فرازناشویی در شهرستان سلماس. *فصلنامه دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۲۰ (۲)، ۴۸-۵۷.

فتحی، منصور، فکر آزاد، حسین، غفاری، غلامرضا و بوالهروی، جعفر (۱۳۹۲). عوامل زمینه‌ساز بی‌وفایی زناشویی زنان. *فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی*، ۱۳ (۵۱)، ۱۰۹-۱۳۱.

فیلیک، اووه (۱۳۹۲). *درآمدی بر تحقیق کیفی*. ترجمه هادی جلیلی، چاپ ششم، تهران: نشر نی

کاپلان و سادوک (۱۳۸۹). *خلاصه روان‌پزشکی*. جلد دوم. ترجمه فردین رضایی، مترجم تهران: انتشارات ارجمند.

کریمی، جهانگیر و علی، زکی‌ای (۱۳۹۳). *بررسی نقش عوامل جامعه‌شناختی و روان‌شناختی در پیش‌بینی نگرش به روابط خارج از چارچوب زناشویی در زنان متأهل شهر کرمانشاه*. طرح پژوهشی استانداری کرمانشاه.

کریمی، جواد، سودانی، منصور، مهرباب زاده، مهناز و نیسی، عبدالکاسم (۱۳۹۱). مقایسه اثربخشی زوج‌درمانی یکپارچه نگر و زوج‌درمانی هیجان مدار بر علائم افسردگی و استرس پس از سانحه ناشی از روابط فرا زناشویی در زوجین. *مجله روان‌شناسی بالینی*، ۵ (۳)، ۳۵-۴۶.

توسعه اجتماعی و ارتقای سلامت گناباد، ۱
(۱)، ۵۴-۶۳.

- Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences.* SAGE.
- Beck, U., Giddens, A., & Lash, S. (1994). *Reflexive modernization: Politics, tradition and aesthetics in the modern social order.* Stanford University Press.
- Beck, U., Lash, S., & Wynne, B. (1992). *Risk society: Towards a new modernity* (Vol. 17). sage.
- Beck, Ulrich. (1992), *Risk Society: Toward a new modernity.* London: Sage publications
- Brand, R. J., Markey, C. M., Mills, A., & Hodges, S. D. (2007). Sex differences in self-reported infidelity and its correlates. *Sex Roles*, 57(1), 101-109.
- Buss, D. M., & Shackelford, T. K. (1997). Susceptibility to infidelity in the first year of marriage. *Journal of research in personality*, 31(2), 193-221.
- Buunk, B. P., & Bakker, A. B. (1995). Extradyadic sex: The role of descriptive and injunctive norms. *Journal of Sex Research*, 32(4), 313-318.
- Campbell, A. M. (2009). *How selected personality factors affect the relationships between marital satisfaction, sexual satisfaction, and infidelity* (Dissertation presented in partial fulfillment of the requirements for the degree doctor of philosophy: Louisiana Tech University).
- Allen, E. S. & Atkins, D. C. (2005). The multidimensional and developmental nature of infidelity: Practical applications. *Journal of clinical psychology*, 61(11), 1371-1382.
- Allen, E. S. & Atkins, D. C. (2012). The association of divorce and extramarital sex in a representative US sample. *Journal of Family Issues*, 33(11), 1477-1493.
- Allen, E. S. & Baucom, D. H. (2001). Patterns of infidelity. In Poster session presented at the annual meeting of the Association for Advancement of Behavior Therapy, Philadelphia, PA.
- Amato, P. R. & Silver, S. (1997). A longitudinal study of marital problems and subsequent divorce. *Journal of Marriage and Family*, 59(3), 612-624.
- Atkins, D. C and et al. (2001), Understanding infidelity: Correlates in a national random sample, *American Psychological Association*, 15 (4), 735-749.
- Atkins, D. C. Yi, J. Baucom, D. H., & Christensen, A. (2005). Infidelity in couples seeking marital therapy. *Journal of Family Psychology: JFP: Journal of the Division of Family Psychology of the American Psychological Association* (Division 43), 19(3), 470-473.
- Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (1995). *The Normal Chaos of Love.* Cambridge: Polity Press.
- Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (2002). *Individualization:*

- Kitson, G. C., Babri, K. B., & Roach, M. J. (1985). Who divorces and why: A review. *Journal of Family Issues*, 6(3), 255-293.
- Kleine, M. (2007). The impact of accounts and attributions following marital infidelity (Ph.D. Thesis: University of Missouri-Columbia).
- Laumann, E. O., Gagnon, J. H., Michael, R. T., & Michaels, S. (1994). *The social organization of sexuality: Sexual practices in the United States*. University of Chicago Press.
- Liu, C. (2000). A theory of marital sexual life. *Journal of Marriage and Family*, 62(2), 363-374.
- Mark, K. P., Janssen, E., & Milhausen, R. R. (2011). Infidelity in heterosexual couples: Demographic, interpersonal, and personality-related predictors of extradyadic sex. *Archives of sexual behavior*, 40(5), 971-982.
- Mohlatlole, N. E., Sithole, S., & Shirindi, M. L. (2018). Factors contributing to divorce among young couples in Lebogakgomo. *Social Work*, 54(2), 256-274.
- Norms. *Journal of sex research*, 32(4), 313-318.
- Rubinstein-Nabarro, N., & Ivanir, S. (1999). Terapia delle coppie di mezza eta in crisi per una relazione extraconiugale (The therapy of extramarital affair crisis in longterm midlife marriages). *La crisi della coppia—una prospettiva sistemico-relazione*, 177-225.
- Shaye, A. (2009). *Infidelity in dating relationships: Do big five personality traits and gender influence*
- Drigotas, S. M., Safstrom, C. A., & Gentilia, T. (1999). An investment model prediction of dating infidelity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 77(3), 509-524.
- Druckerman, P. (2008). *Lust in translation: Infidelity from Tokyo to Tennessee*. Penguin.
- Fincham, F. D., & May, R. W. (2017). Infidelity in romantic relationships. *Current opinion in psychology*, 13, 70-74.
- Glass, S. P. & Wright, T. L. (1997). Reconstructing marriages after the trauma of infidelity. In W. K. Halford & H.J. Markman (Eds), *Clinical handbook of marriage and couples interventions*. New York: John wiley & sons.
- Hansen, G. L. (1987). Extradyadic relations during courtship. *Journal of Sex Research*. 23, 382-390.
- Harris, C. (2018). *Characteristics of emotional and physical marital infidelity that predict divorce* (Doctoral dissertation, Alliant International University).
- Jeanfreau, M., M. (2009). *A qualitative study investigating the decision-making process of women's participation in marital infidelity* (Doctoral dissertation, Kansas State University).
- Karami Baghteyfouni, Z., Raoufi, M., Asadihaghighat, M., Mahmodian, H., & Khaledian, M. (2014). A comparison of aggression and irrational beliefs of the students on the basis of their using of computer games. *International Letters of Social and Humanistic Sciences*, 31, 1-8.

- Counseling and Therapy for Couples and Families*, 16(1), 13-19.
- Treas, J., & Giesen, D. (2000). Sexual infidelity among married and cohabiting Americans. *Journal of Marriage and Family*, 62(1), 48-60.
- Waite, L. J., & Joyner, K. (2001). Emotional and physical satisfaction with sex in married, cohabiting, and dating sexual unions: Do men and women differ. In *Sex, love, and health in America: Private choices and public policies*, pp. 239-269.
- Whisman, M. A., Dixon, A. E., & Johnson, B. (1997). Therapists' perspectives of couple problems and treatment issues in couple therapy. *Journal of Family Psychology*, 11, 361-366.
- infidelity?. Alliant International University, Los Angeles.
- Sheppard, V. J., Nelso, E. S., & Andreoli-Mathie, V. (1995). Dating relationships and infidelity: Attitudes and behaviors. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 21(3), 202-212.
- Smith, L. R. (2004). *Infidelity and emotionally focused therapy: A program design* (doctoral dissertation, university Miami of Florida)
- Stefano, J. D. & Oala, M. (2008). Extramarital affairs: Basic considerations and essential tasks in clinical work. *The Family Journal*